

Beleidskader inclusie

Baarle-Nassau
Baarle-Hertog

Inhoudsopgave

VOORWOORD	2
INLEIDING	3
WAT BETEKENT INCLUSIE VOLGENS ONS EN WAAROM VINDEN WE DIT BELANGRIJK?	3
WAAROM EEN BELEIDSKADER?	4
FEITEN EN CIJFERS	5
OP WEG NAAR EEN INCLUSIEVE GEMEENTE	6
DREMPELS EN HINDERNISSSEN WEGNEMEN: HOE GAAN WE DIT DOEN?	8
<i>BEWUSTWORDING VERGROTEN</i>	<i>8</i>
<i>ONTMOETING STIMULEREN</i>	<i>9</i>
<i>TOEGANKELIJKHEID VERBETEREN</i>	<i>9</i>
<i>SAMEN MET INWONERS</i>	<i>11</i>
WANNEER ZIJN WE SUCCESVOL?	12

Voorwoord

- Complex thema, want het gaat over iedereen en inclusievraagstukken liggen er in alle gemeentelijke domeinen. Een maatschappelijke uitdaging die van ons allemaal iets vraagt, zowel inwoners als vertegenwoordigers van de gemeente. Plus dat het –tot nu toe– nog niet voor iedereen helder is wat inclusie precies betekent. Met dit kader willen we eerst richting geven en vervolgens focus aanbrengen om tot concrete resultaten met impact te komen. Leerlessen en -ervaringen nemen we mee.

Met opmerkingen [YvdN1]: Dit lijkt me zo een goede strekking van een (beknopt) voorwoord. Ik zou nu eerst de rest van de tekst doorlopen en als laatste het voorwoord uitwerken/aanscherpen.

Met opmerkingen [MvH2R1]: Inderdaad op een later moment aanvullen + evt input Janneke

Inleiding

Wat betekent inclusie volgens ons en waarom vinden we dit belangrijk?

In Nederland heeft iedereen het recht en de vrijheid om een eigen overtuiging, levensstijl of identiteit te kiezen. Dit betekent dat je mag zijn wie je wilt zijn, en dat is iets waar we trots op mogen zijn. Helaas is deze vrijheid niet overal ter wereld vanzelfsprekend. Ook in Nederland merken we in ons dagelijks leven dat niet iedereen zich vrij voelt om zichzelf te zijn. De normen van wat we als "normaal" gedrag beschouwen, lijken steeds strenger te worden. Tegelijkertijd lijkt de samenleving steeds individualistischer te worden en er is niet altijd begrip en de tolerantie voor wat als "niet normaal" wordt gezien.

Dit kan ervoor zorgen dat mensen die anders zijn dan de zogenaamde norm, te maken krijgen met vooroordelen, afwijzing of onbegrip. Er kunnen scheidslijnen in de maatschappij ontstaan, waarbij groepen zich in hun eigen "bubbel" terugtrekken en het contact met anderen dreigen te verliezen. Daardoor verliezen we de samenhang met elkaar, of komen groepen mensen zelfs tegenover elkaar te staan. Ook als dit niet direct zichtbaar is, kan het betekenen dat mensen drempels en hindernissen tegenkomen.

Als gemeente doen we ons best om ervoor te zorgen dat iedereen zich welkom voelt en zichzelf kan zijn. Iedere persoon is even belangrijk. Iedereen krijgt dezelfde kansen. En ook: iedereen is vrij om verschillend te zijn. Dat begrijpen we van elkaar.

We willen ervoor zorgen dat alle inwoners volop mee kunnen doen in onze gemeenschappen. Het maakt niet uit hoe jong of oud je bent, waar je vandaan komt en wat je gelooft. Wat je kan, of niet kan. Wat je hebt, of niet hebt. Wat je het liefste doet, hoe je jezelf ziet en van wie je houdt. Dit noemen we "inclusie". Inclusie betekent letterlijk "inbegrepen". In een omgeving die inclusief is, doet iedereen ertoe, hoort iedereen erbij en mag iedereen meedoen. We leven in hetzelfde land en in dezelfde samenleving. Inclusie gaat erom, hoe wij als mensen met elkaar omgaan. In een inclusieve samenleving hebben we respect voor elkaar en laten we niemand aan de kant staan.

Waarom een beleidskader?

In juli 2016 heeft Nederland het VN-Verdrag Handicap¹ ondertekend. Daarmee kregen alle gemeenten de opdracht om in een inclusieagenda te vertellen hoe zij uitvoering geven aan dit verdrag. Het VN-Verdrag Handicap is een mensenrechtenverdrag en beschrijft de rechten van personen met een beperking of een chronische ziekte. Het doel van het verdrag is een inclusieve samenleving die toegankelijk is voor iedereen. Gelijke behandeling en participatie staan centraal.

In de gemeente Baarle-Nassau zijn de doelen van dit verdrag niet eerder vertaald naar een lokale inclusieagenda of inclusiebeleid, maar inclusie is wel een thema waar veel over wordt gepraat. In de politiek, maar ook in de samenleving. Steeds meer mensen vinden het belangrijk dat er aandacht is voor een inclusieve leefomgeving. Ook wij als gemeente staan hierachter. We beseffen dat er veel verschillende drempels en hindernissen kunnen zijn voor onze inwoners. Onze uitdaging is om inclusie een plek te geven in ons beleid, en om zo te zorgen dat iedereen in Baarle-Nassau zich inbegrepen voelt.

In het VN-Verdrag Handicap ligt de focus op mensen met een beperking of chronische ziekte. Maar inclusie gaat niet alleen over mensen met een beperking. Inclusie gaat over iedereen. Daarom vinden we het belangrijk om dit ook in het beleid vast te leggen.

In dit nieuwe beleidskader bepalen we eerst de richting die we op willen. We maken afspraken over hoe we die kant op willen bewegen. Door deze kaders op te stellen, kunnen we bepalen welke stappen we de komende tijd gaan zetten. Deze concrete acties leggen we vast in een uitvoeringsprogramma.

¹ Voluit: Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Feiten en cijfers

- 5% van de inwoners geeft aan zich soms of vaak eenzaam te voelen (burgerpeiling, 2022)
- 21% van de inwoners hebben behoefte aan meer contact, buiten eigen huishouden (burgerpeiling, 2022)
- 11% van degenen die zich (intensief of incidenteel) hebben ingezet voor zorg aan een hulpbehoevende naaste ervaren hierdoor soms of vaak belemmeringen in dagelijkse bezigheden (burgerpeiling, 2022)
- 45,8% van de volwassene scoort hoog op emotionele of sociale eenzaamheid² (gezondheidsmonitor volwassenen, 2020)
- 6,3% van de huishoudens heeft problematische schulden (CBS, 2020)
- Ongeveer 9% van de bevolking is laaggeletterd
- 13,9% van de bevolking heeft te maken met twee of meer beperkingen (burgerpeiling, 2022)
- Inwoners naar etniciteit (20+ jaar) (CBS, 2022)

Geen migratieachtergrond: 75%

Westerse migratieachtergrond: 23%

Niet-westerse migratieachtergrond: 3%

² De eenzaamheidsschaal bestaat uit elf uitspraken over emotionele en sociale eenzaamheid. Iemand is sociaal of emotioneel eenzaam als diegene op minstens twee van de bijbehorende items ongunstig scoort. Iemand is eenzaam bij minstens drie ongunstige scores op alle items.

Baarle-Nassau
Baarle-Nierog

Op weg naar een inclusieve gemeente

Inclusie is een breed begrip. We merken dat bij veel mensen nog altijd onduidelijk is wat inclusie precies is. Om als gemeente met inclusie aan de slag te gaan, moeten we eerst zorgen dat dit voor iedereen helder is.

De VNG schrijft het volgende over inclusie:

“In een inclusieve samenleving kan iedereen meedoen en wordt niemand gediscrimineerd of uitgesloten. Voor mensen met een beperking betekent een inclusieve samenleving dat ze meedoen op voet van gelijkheid, dat ze regie hebben over hun eigen leven en dat ze toegang hebben tot dezelfde voorzieningen en diensten als mensen zonder beperking. Wanneer het gaat over ‘inclusie’ wordt vaak een bredere groep bedoeld. Niet alleen de groep mensen met een beperking, maar ook andere groepen die om verschillende redenen worden uitgesloten van volwaardige deelname aan de samenleving, denk aan leeftijd, etnische herkomst, seksuele oriëntatie of genderidentiteit.”

In Baarle-Nassau betekent inclusie dat je als mens centraal staat en dat we je accepteren in wie je bent, wat je kunt en dat je erbij hoort. We begrijpen dat iedere inwoner uniek is. Daarom stimuleren we acceptatie en waardering van diversiteit in onze samenleving. We streven naar een samenleving waarin iedereen zich welkom en veilig voelt.

In onze gemeente is er ruimte voor iedereen om zichzelf te zijn en een eigen plek in te nemen. We zijn open en gastvrij voor alle mensen, ongeacht hun achtergrond, leeftijd, geslacht, beperking, seksuele voorkeur, opleidingsniveau, etniciteit of godsdienst. We erkennen en waarderen de verschillen die er zijn en zien de unieke kwaliteiten van iedere persoon.

Als gemeente werken we actief aan het bevorderen van inclusie. Wij vinden dat het bij onze taak hoort om onze inwoners te betrekken en te zorgen dat iedereen gelijke kansen krijgt. Ook vinden we dat we het goede voorbeeld moeten geven. Dit betekent dat we ons inspannen om ervoor te zorgen dat iedereen naar vermogen kan meedoen in onze gemeenschap. En als dit nog niet gebeurt: hoe kunnen we dit dan in de toekomst beter doen? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat iedereen die dat wil, mee kan doen? Op school, op het werk en in de sportclub. Maar ook buiten op straat en in openbare gebouwen, of in de zorg en tijdens activiteiten en evenementen. En overall waar je informatie krijgt. Kortom: het gaat dus eigenlijk over alles in het dagelijkse leven.

We willen dat het in de toekomst voor iedereen normaal is om hierover na te denken. Vragen als: hebben we aandacht voor iedereen? Hoe geven we iedereen een kans en hoe zorgen we dat mensen begrip hebben voor elkaar? Inclusie is niet nieuw, maar het zit ook nog niet helemaal bij iedereen in het DNA. Het betekent ook dat we sommige dingen van vroeger, misschien beter op een andere manier kunnen doen. Dat vraagt soms een nieuwe of andere manier van kijken of van denken. Zowel voor onze inwoners, als voor onze gemeentelijke organisatie. We moeten soms buiten onze eigen bekende leefwereld stappen en ons verplaatsen in de ander. We zijn ons bewust zijn van elkaars perspectieven en hebben meer

oog voor elkaar. Dit besef willen we laten groeien in onze organisatie en samenleving, zodat iedereen kan meedoen en niemand wordt uitgesloten.

Daarom leggen we in dit beleidskader vast hoe wij dit als gemeente willen aanpakken. Dit beleidskader en deze afspraken geven ons een richting. Daarna is het belangrijk dat we ook echt -in deze richting- in beweging komen.

Dat het over iedereen gaat, maakt het meteen ook ingewikkeld. Je kan het nooit voor iedereen goed doen. Ook gaat het om heel veel verschillende dingen. Daarom maken we nu keuzes over waar we ons de komende tijd op richten. Deze afspraken leggen we vast in een uitvoeringsprogramma. Wat we tijdens het uitvoeren leren, kijken we later samen op terug. Het kost tijd om dit goed te doen, maar elke stap is er één. Stap voor stap gaan we zo samen op weg naar een inclusieve gemeente.

Drempels en hindernissen wegnemen: hoe gaan we dit doen?

Er kunnen veel redenen zijn waarom iemand zich niet inbegrepen voelt of niet mee kan doen in de eigen leefomgeving of de samenleving. Het liefst zien we dat niemand drempels of hindernissen ervaart. We willen deze dan ook zoveel mogelijk voorkomen. Als ze er zijn, willen we deze verminderen of wegnemen. We moeten dan wel eerst weten wat er speelt. Tegelijkertijd moeten inwoners ons kunnen vinden. Om dit te bereiken, zetten we in op drie pijlers, namelijk:

- Bewustwording vergroten
- Ontmoeting stimuleren
- Toegankelijkheid verbeteren

Daarbij kijken we goed naar de betrokkenheid van inwoners. Dit helpt om keuzes te maken over waar we onze aandacht aan geven. Daarom stellen we de volgende vragen:

- Wat is de *betrokkenheid* van inwoners: wat willen en kunnen zij zelf, wat leeft er, wat willen zij dat er gebeurt en om hoeveel inwoners gaat het?
- Wat is het *rendement* van de oplossing: wat werkt het beste op korte en lange termijn en levert de inzet voldoende op?
- Kunnen we de *legitimiteit* van de oplossing verantwoorden: houden we ons aan wetten en regels en kunnen we uitleggen waarom we voor deze oplossing kiezen?

De drie pijlers en hoe we inwoners hierbij willen betrekken lichten we hieronder verder toe.

Bewustwording vergroten

Er is een aantal dingen noodzakelijk om te komen tot een inclusieve samenleving. Bewustwording is er daar één van. Inclusie is voor veel mensen een vaag begrip. Om met inclusie aan de slag te gaan, is het belangrijk dat zowel inwoners als medewerkers van de gemeente weten wat we hiermee willen bereiken. Onze doelen moeten duidelijk, zichtbaar en herkenbaar zijn. Dat is de ene kant van bewustwording: alleen door hier actief aandacht aan te besteden, komt dit stap voor stap in het systeem. Wat je aandacht geeft, groeit! Aan de andere kant is er ook bewustwording van waar problemen zich bevinden. Dit is namelijk niet altijd van de buitenkant zichtbaar. Ook hier willen we actief aan werken, door de verbinding te zoeken met de inwoners zelf.

Binnen de gemeente willen we hieraan werken door een aantal projecten/werkzaamheden te kiezen waarin we inclusie expliciet meenemen en inwoners actief betrekken. We maken hiervoor een aanpak waarbij actie en leren centraal staan en de continuïteit geborgd is. We evalueren, sturen bij en delen dit actief binnen én buiten de organisatie, zodat inclusie als een sneeuwbal effect bij steeds meer projecten en werkzaamheden meegenomen gaat worden.

Ontmoeting stimuleren

Om te komen tot bewustwording, is het nodig dat mensen elkaar ontmoeten en elkaars perspectief leren zien. Pas wanneer je in gesprek bent, ga je inzien waar de ander problemen mee heeft. Dit is een eerste stap op weg naar inclusie.

Het doel van deze pijler is om verschillende groepen mensen meer met elkaar in contact te brengen. Door het begrip dat onderling ontstaat, vertrouwen de verschillende groepen elkaar meer. In het dagelijks leven zorgt dit ervoor dat verschillende deelgroepen beter met elkaar kunnen samenleven.

Naast het in contact komen met andere deelgroepen, vinden we het ook belangrijk dat er in de gemeente voor iedereen een plek is waar mensen zichzelf kunnen en mogen zijn. Dit betekent dat er aangesloten moet worden bij de leefwereld van inwoners zelf en zij ook de mogelijkheid moeten hebben om zichzelf te kunnen zijn tussen en ervaringen uit kunnen wisselen met gelijkgestemden. Dit biedt onderlinge veiligheid van mensen die zich in elkaar herkennen.

Ook willen we graag meer interactie tussen de gemeente en haar inwoners en we borgen de structurele betrokkenheid van inwoners met ervaring bij de gemeente. Dat doen we bijvoorbeeld door een inclusieplatform op te richten, waar mensen met elkaar in contact kunnen komen en kennis en ervaringen uit kunnen wisselen.

Toegankelijkheid verbeteren

Toegankelijkheid zien we als een belangrijke basisvoorwaarde van inclusie. Toegankelijkheid heeft verschillende aspecten, bijvoorbeeld fysieke toegankelijkheid, toegankelijkheid van informatie en communicatie en toegankelijkheid van dienstverlening. Al deze vormen van toegankelijkheid zijn nodig om mee te kunnen doen en niet uitgesloten te worden. We hebben als gemeente een belangrijke rol om hierin te voorzien.

Fysieke toegankelijkheid is een belangrijke randvoorwaarde om volledig deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Met name voor mensen met een fysieke beperking (zoals niet kunnen lopen, slechthoortheid of een chronische ziekte) is het belangrijk om te zorgen voor een duurzaam toegankelijke fysieke omgeving. Een inclusieve samenleving vraagt om een toegankelijk straatbeeld. We willen dat iedereen zich in de gemeente Baarle-Nassau zoveel mogelijk ongehinderd over stoepen en wegen kan verplaatsen. Bij het aanpassen van de openbare ruimte hebben wij hier aandacht voor. We zetten in op een geleidelijke verbetering van de (fysieke) toegankelijkheid.

Als gemeente willen we ook duidelijk en toegankelijk communiceren naar al onze inwoners. We communiceren steeds meer in duidelijke taal en hebben aandacht voor mensen met zwakkere basisvaardigheden. Dit zijn mensen die moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen en/of digitale vaardigheden. De toegankelijkheid van informatie en communicatie is ook een belangrijke eerste stap in het bereiken van onze inwoners, zeker als het gaat over inclusie. We willen dat inwoners ons begrijpen. Als zij van ons een brief ontvangen, willen we dat het hen weinig moeite kost om te begrijpen wat er aan de hand is. Of wat er van hen wordt

verwacht. We willen dat ze zich serieus genomen voelen. Dit geldt natuurlijk niet alleen voor brieven, maar ook voor andere teksten, bijvoorbeeld op de website of in een aanvraagformulier. Wie daarnaast ergens niet aan uitkomt, helpen we. Onze dienstverlening moet voor iedereen bruikbaar en toegankelijk zijn.

Samen met inwoners

Begrijpen we onze inwoners, weten we wat er speelt en doen we de juiste dingen? Daarvoor is het belangrijk dat inwoners ons goed kunnen bereiken en met ons in gesprek kunnen gaan.

De feiten en cijfers liegen er niet om: ook in onze gemeente zijn er mensen die te maken hebben met eenzaamheid, laaggeletterdheid of het hebben van een fysieke of mentale beperking. Dat zorgt voor drempels en hindernissen om zich inbegrepen te voelen. Om hier iets aan te doen, moeten we dit wel boven water zien te krijgen. We moedigen iedereen aan om bij te dragen.

Aan de ene kant doen we dat door mogelijkheden te bieden voor interactie. We beginnen een inclusieplatform, waar inwoners met de gemeente én elkaar in contact kunnen komen om kennis en ervaringen uit te wisselen. Ook richten we samen met inwoners onze nieuwe website in.

Bij projecten is het belangrijk om oog te hebben voor iedereen. Dat alle inwoners die willen aansluiten, ook kunnen aansluiten. Aan de hand van een omgevingsanalyse brengen we de belanghebbende inwoners in kaart. Wij vinden het belangrijk om deze inwoners dan ook te bereiken en uit te dagen om zich aan te sluiten. Met de inbreng van de betrokken inwoners kan de gemeente Baarle-Nassau zo inclusief en leefbaar mogelijk gemaakt worden voor iedereen.

Aan de andere kant willen we de zogenaamde ervaringsdeskundigen nog beter betrekken. Van ervaringsdeskundigheid zijn verschillende omschrijvingen. Volgens sommige omschrijvingen is het hebben van de ervaring al genoeg om ervaringsdeskundige te zijn. In meerdere omschrijvingen spreekt men van ervaringsdeskundigheid als mensen hebben geleerd hoe ze ervaringskennis breder kunnen inzetten, ten behoeve van anderen (wederkerigheid). Omdat we het belangrijk vinden om vanuit elkaars perspectief te kunnen denken, vragen we ook onze ervaringsdeskundigen dat te doen. Dat brengt ons tot de volgende definitie: *een ervaringsdeskundige is iemand die in staat is om de eigen ervaringskennis in combinatie met ervaringskennis van anderen over te brengen op een toegankelijke en deskundige manier.*

Ervaringsdeskundigen zijn overal: bij verenigingen, op straat of onder cliënten in het sociaal domein. We gaan samen met onze maatschappelijke partners actief op zoek naar hen.

De manier waarop we inwoners betrekken stemmen we beter op elkaar af en we ontwikkelen een eenduidige aanpak. We kiezen voor concrete projecten die we aanpakken vanuit wat inclusief denken vraagt en leren daarvan.

Tenslotte is het betrekken van inwoners een vorm van inwonerparticipatie. Participatie en inclusie zijn daarom niet los van elkaar te zien. We vinden het belangrijk de lijntjes te leggen en aan te haken bij de visie op inwonerparticipatie.

Wanneer zijn we succesvol?

Met dit beleidskader inclusie geven we een nieuwe invulling aan het huidige beleid. We benadrukken hierbij dat de gemeenteraad de kaders vaststelt en het college de uitvoering. Inwoners met ervaring worden daarnaast veel intensiever betrokken.

Onder het beleidskader komt een uitvoeringsprogramma met daarin de projecten en de concrete activiteiten, die voortvloeien uit het vastgestelde beleid en waarop we de voortgang volgen. Wanneer we het hebben over inclusie, gaat dat over mensen in de samenleving. Het is helaas geen exacte wetenschap. Succes is dan ook niet zwart-wit meetbaar. We meten wel de voortgang van de concrete activiteiten uit het uitvoeringsprogramma. Dit doen we door te kijken in hoeverre de activiteiten al uitgevoerd zijn. Het volgen van deze voortgang gaan we daarnaast meer in samenspraak met inwoners doen. We checken minimaal één keer per jaar bij hen waar we bij moeten sturen, of we nog steeds de goede dingen doen, wat zij zien in de praktijk en of er dingen zijn waar we meer aandacht aan zouden moeten besteden.

De effecten van ons beleid monitoren we daarnaast aan de hand van de resultaten van de tweejaarlijkse burgerpeiling en dan specifiek de resultaten op de vragen over meedoen. De burgerpeiling fungeert als een moment waar wordt stilgestaan hoe inwoners zich voelen in de samenleving. De antwoorden geven ons inzicht in thema's die meer focus nodig hebben in de komende twee jaar en waar nog verbeterpunten zijn.

Het beleidskader en uitvoeringsprogramma vormen de basis voor het inclusiebeleid. Het uitvoeringsprogramma wordt een dynamisch document dat mee kan bewegen met de ontwikkelingen die in de gemeente te zien zijn.

Gemeente Baarle-Nassau 2023

Baarle-Nassau
Baarle-Hertog

Baarle-Nassau
Baarle-Hertog